

Nr 306

Av herr **Hermansson m. fl.**, *angående beskattningen av aktievinst och markvärdestegring.*

(Lika lydande med motion nr 277 i Första kammaren)

Den utomordentligt starka kursstegringen på börsnoterade aktier under 1968 har ytterligare aktualiserat kraven på en tillräcklig skärpning av aktievinstbeskattningen. Aktievärdena har stigit kraftigt under efterkrigsåren. Under perioden 1937—1964 steg de på fondbörsen noterade stamaktiernas värde med ca 400 procent, medan konsumentpriserna steg med ca 200 procent. Den kategori av aktier som hade den snabbaste stegringen var förvaltningsbolagens aktier (kursstegringen uppgick till 1 100 procent). Kursstegringen fortsatte fram till mitten av 1965 varefter en viss tillbakagång ägde rum. Denna var dock måttlig och aktieindex sjönk inte längre ned än till den nivå som rått i början på 1964. Under 1967 började en ny uppgång, som tagit särskild fart under 1968. Totalindex för noterade aktier på fondbörsen ökade från 108,9 den 30 december 1967 till 147,2 den 30 december 1968 (enligt Veckans Affärers totalindex som omfattar alla företag utom investmentbolag). Ökningen uppgick sålunda till över 35 procent.

Kursstegringen var särskilt stark för vissa verkstadsföretag, men även för andra företag noterades en mycket stark kursstegring. Volvo hade en kursstegring med inte mindre än 150 procent, Dagens Nyheter med 125 procent, Electrolux med 93 procent, Monark med 57 procent osv. Aktiehaussen på Stockholms fondbörs var mycket märkbar också under januari månad, då omsättningen uppnådde nya rekordsiffror.

Aktiekursernas stegring har inneburit mycket stora kapitalvinster och förmögenhetsstegringar för det relativt lilla skikt av befolkningen som äger större aktieinnehav. Det har beräknats att en aktieägare med ett aktieinnehav av 200 000 kronors värde, som gjort vinster i samma takt som generalindex för aktierna stigit, enbart under 1950-talets första hälft fick en förmögenhetstillväxt på över 26 000 kr. om året. Tidningen Aftonbladet gav den 17 januari 1969 följande illustration till effekterna av det senaste årets starka kursstegring:

»Om man 1967 hade tagit sitt sparkapital på 10 100 kr. och köpt 100 Volvo-aktier skulle man i dag ha aktier till ett värde av 36 200 kr. På betydligt mindre än två år skulle man alltså ha tjänat 26 100 kr. trots att man bara satsade 10 000 kr. Men man skulle inte bara ha tjänat 26 100 kr. Man

skulle dessutom inom kort få 33 aktier till helt gratis. Visst kommer värdet på varje aktie att sjunka sedan men totalt blir det ännu större vinst.»

Samma tidning nämner en person som år 1967 ägde 16 000 aktier i Volvo. De var värda 1 616 000 kr. I dag är de värda 5 792 000 kr. och han kan dessutom räkna med att få ytterligare 5 333 aktier helt gratis. På drygt ett år har hans vinst alltså blivit 4 176 000 kr. vartill kommer utdelning under samma tid på 160 000 kr.

Dessa stora kapitalvinster syns i huvudsak inte alls i taxeringsstatistiken och det gäller inkomster som hamnar i toppskikten av inkomstfördelningen.

Krav om en skärpning av aktievinstbeskattningen framfördes under en lång följd av år i riksdagen, och år 1966 beslöt riksdagen om vissa förändringar av denna beskattning med anledning av proposition nr 90. Redan vid behandlingen av denna proposition framhölls från den kommunistiska gruppens sida att de föreslagna förändringarna var otillräckliga (motion nr 918 i andra kammaren). Dessa kritiska synpunkter har bestyrkts av de senaste årens utveckling.

Utgångspunkten för en diskussion om aktievinstbeskattningens höjd bör enligt vår mening i princip vara att realiserade kapitalvinster skall beskattas i samma utsträckning som vanlig inkomst. Detta sker ju också vid försäljning under de två första åren av innehavet. Några grundade skäl varför avsteg från denna princip skulle göras vid försäljning av aktier m. m. efter längre innehav har icke framförts. Det är visserligen sant att motivet för denna beskattning av kapitalvinster på aktier till 100 procent ursprungligen var att motverka spekulation. De förskjutningar som sedermera skett i aktiemarknadens struktur har emellertid gjort att andra motiv numera är de avgörande när det gäller beskattning av aktievinster. Skillnaden mellan innehav under kort tid och under längre tid av aktier har reducerats. Det väsentliga har blivit den starka värdeökning på aktier som skett och som motiverar väsentligt skärpta regler för beskattning av aktievinster oavsett innehavets längd.

Utvecklingen under den tid som gått sedan den nya aktievinstbeskattningen beslutades har redan visat behovet av en förnyad utredning om denna fråga. En sådan utredning bör grundas på principen att realiserade kapitalvinster skall beskattas i samma utsträckning som vanlig inkomst.

En omedelbar skärpning bör emellertid samtidigt göras av gällande regler för aktievinstbeskattningen. Detta kan lämpligen ske genom att procentsatsen för det belopp av försäljningssumman, som skall räknas som skattepliktig realisationsvinst, höjes från 10 till 15 procent.

De principiella synpunkter som ovan anförts när det gäller beskattningen av vinster på försäljningen av aktier gäller i huvudsak också när det gäller avyttringen av mark. Den snabbt fortgående markvärdestegringen och de många negativa följderna härav för samhället och för alla medborgare utom de stora markägarna och markspekulanterna har utretts och diskuterats i

många årtionden. De stigande markvärdena sammanhänger till avgörande del med samhällets allmänna utveckling. I många fall beror de helt därpå. Med utvecklingen av näringslivet, med utbyggnaden av samhällen och kommunikationer stiger marken i pris. Genomgripande åtgärder är nödvändiga för att stoppa markvärdestegringen respektive låta den komma samhället till godo.

Enligt vår uppfattning bör all mark som behövs för bostadsbebyggelse och service ägas av samhället. Endast mark i samhällets ägo bör få stadsplanläggas. Som en övergångsåtgärd tills denna målsättning uppnåtts bör någon form av prisreglering på mark införas. Vinster på markvärdestegring bör i princip tillfalla samhället. En form för att åstadkomma detta är en skärpning av beskattningen av vinst vid avyttring av fastighet.

År 1967 beslöt riksdagen om vissa förändringar i markvärdebeskattningen med anledning av proposition nr 153. Vissa delar av det framlagda förslaget var enligt den kommunistiska gruppens uppfattning icke tillfredsställande (motion nr 1126 i andra kammaren).

De vid detta tillfälle framförda kritiska synpunkterna anser vi i dag ännu mera berättigade. Det är befogat att frågan om markvärdebeskattningen på nytt kommer under prövning och löses på grundval av principen att realiserade kapitalvinster skall beskattas i samma utsträckning som vanlig inkomst. Självfallet är det därvid de spekulativa investeringarna i mark man vill komma åt, medan frågan ställer sig annorlunda beträffande dem som innehar fastigheter för att täcka ett rimligt bostadsbehov.

Från regeringens sida har redan tidigare antytts såväl möjligheten av en förnyad prövning av beskattningen av aktievinster och markvärdevinster som nödvändigheten av en anordning av beskattningsreglerna. Detta frågekomplex bör nu tas upp till snabb prövning.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till regeringen begär utredning och förslag om skärpning av aktievinstbeskattningen och markvärdebeskattningen; samt

att riksdagen för sin del beslutar att 35 § 2 mom. kommunalskattelagen erhåller sådan lydelse i det stycke under c) som börjar »Avyttrar skattskyldig egendom — — —» att som skattepliktig realisationsvinst räknas ett belopp motsvarande 15 procent av vad han erhåller för egendomen efter avdrag för kostnad för avyttringen.

Stockholm i januari 1969

C. H. Hermansson (vpk) Gunvor Rydning (vpk) Eivor Marklund (vpk)